15. ప్రణయాన్వేషి

లోకం తనను చూసి అకారణంగా నవ్వుతుంది. తను అసమర్థుడని కాదు. విజ్ఞానం లేనివాడని కాదు. నిష్ప్రయోజకుడని కాదు.... ముప్పై రెండేళ్ళ బ్రహ్మచారని!

నిజానికి – తను రెండొందల జీతంమీద బ్యాంకు ఏజంట్‌పని సంపాదించాడంటే అదంతా తన ప్రతిభనే చెప్పాలి. మొదట ముప్పై రూపాయల జీతంమీద జేరి తన పనితనం వల్లనే అధికార్ల మన్ననల్ని అందుకుంటూ, చివరకు యీ పెద్ద స్థానానికి ఎగబాకాడు. అంతేకాదు, ఇంకా ముందుకు సాగిపొయ్యే అవకాశాలు కూడా లేకపోలేదు. తనకు రికమన్‌డేషన్లు లేవని తనెప్పుడూ బాధపడలేదు. ప్రతిభ అంటూ వుంటే ఏనాటికైనా అదే తగిన ప్రతిఫలాన్ని ముట్టచెప్తుందని అతనికి గట్టి నమ్మకం. అతని జీవితంలో మొట్టమొదటినుంచీ యీ సత్యం నిరూపించబడుతూనే వుంది.

ఎంతోమంది మిత్రులు చెప్పిచూశారు. పెళ్ళాడమని బతిమాలారుకూడాను. కాని ఎప్పటికప్పుడే 'చూద్దాంలే' అనేవాడు. ఇప్పుడే ఏం తొందరలే అని కొంతకాలమూ, అశ్రద్ధవల్ల మరికొంత కాలమూ, ఇతర పనుల తొందరవల్ల ఇంకొంత కాలమూ గడిచిపోయింది. తనకు పెళ్ళంటే అయిష్టమని కాదు, జీవితాంతం వరకూ ఇలాగే వుండిపోదామనీ కాదు... నిజానికి తనకు నచ్చిన కన్యలు బహు తక్కువ. నచ్చినవాళ్ళ విషయంలో తనెప్పుడూ గట్టి ప్రయత్నం చెయ్యలేదు. ప్రయత్నిస్తే అప్పటి తన హీనస్థితిలో (అప్పటి తన స్థితి హీనమైందేనని తన నమ్మకం) తనకు ఇష్టమున్న సంబంధం కుదిరే అవకాశం లేదని ఊరుకున్నాడు. యీ విధంగా రెండేళ్ళ క్రితం వరకూ జీవితం ఒంటరితనంతోనే గడిచిపోయింది... కాని తను భార్య అవసరాన్ని గుర్తించకపోలేదు.

బ్రహ్మచారిగా జీవితాన్ని గడిపేందుకు మొదటినుంచి అలవాటుపడివున్నా యవ్వనదశారంభం నుంచీ ఒంటరి జీవితంలోని దుర్భరతను గ్రహిస్తూనే వచ్చాడు. ఆఫీసుపనితో అలసిపోయి ఇంటికివచ్చిన తనకు నవ్వుతూ ఆహ్వానించే ఒక భార్య ఉంటే యెంతో బాగుండుననిపించేది. కాని తన జీవితానికి అంత అదృష్టం పడుతుందని తలుచుకునే అర్హత కూడా తనకు లేదనే ఒక ఊహ అతన్ని చాలాకాలంగా నిరుత్సాహపరిచింది. మొదటినుంచీ తనకు 'నా' అనేవాళ్ళు లేరు. వారాలు చేసుకుంటూ స్కాలర్‌షిప్స్‌మీద కష్టపడి చదువుకున్నాడు. చదువు సంధ్యలమీద ధ్యాస, జీవితమాధుర్యాల మీద నిర్లక్ష్యతకు కారణమైంది. మొదటినుంచీ తను ఎదుర్కొనిన కష్టాలతో యెప్పటికప్పుడు విసుగుచెందుతూ వున్నాడు. సౌఖ్యాన్ని గూర్చిన ఆలోచన తన కష్టాల సంఖ్యకు ఇంకొక్కటి కలుపుతుందేమోనని తన భయం.

మరి కొన్నాళ్ళు గడిచాక – తన కష్టాలకు సరైన ప్రతిఫలం కనిపించ నారంభించింది. యెంతో ఓర్పుతో జీవితాన్ని యెదుర్కొంటూ తన ఉద్యోగంలో ఒక్కో మెట్టుగా పైకి వెళ్తున్నాడు. ఇన్నాళ్ళూ తను యెందుకని మూఢుడై పెళ్ళి చేసుకోలేదని ఆలోచించాడు... ఒక రకమైన తృప్తికూడా లేకపోలేదు. తను బ్రహ్మచారిగా ఉండబట్టే జీవితంలో తను యెన్నడూ తలవని యీ ఉన్నతోద్యోగానికి రాగలిగాడేమో?

ఒకప్పటికి తనకు కూడా స్వర్గసౌఖ్యం – దాంపత్య రేఖపట్టే అవకాశం వుందనే విషయాన్ని నమ్మటం మొదలుపెట్టాడు. తనకోసంగానే బతకటం యెంత కష్టం! బావురుమనే ఇంట్లో, గోడల్ని, ఫర్నిచర్నూ, ఒక మూల పట్టిన బూజునూ, చీకట్లో తనతోపాటే కదిలే తన నీడల్ని చూస్తూ ఎన్నాళ్ళని గడిపేట్టూ? తనకు ప్రమోషన్ వొస్తే విని సంతోషించే వ్యక్తి కానీ, తనకేదన్నా కష్టంవొస్తే సానుభూతిగా నిట్టూర్చే (కనీసం అలా నటించే) ఇంకో ప్రాణికానీ లేదు. జీవితంలో ఇంతవరకూ గడిచి వొచ్చిన సహారాలాటిదే ఇకముందున్న త్రోవ కూడా అయితే, దాన్ని కూడా గడపాల్సిన శ్రమకు గురికావటం కన్నా, ఆత్మహత్య చేసుకోవటం వెయ్యిరెట్లు మేలు!... స్నేహితులూ, గుమాస్తాలూ, సినిమాలూ, నాటకాలూ, ఇవేమీ తీర్చలేని ఆ ఒంటరితనం మాత్రం ఇక భరించేశక్తి తనలో లేదు.

కాస్త కాస్తగా ఉన్నతస్థానానికి వొస్తూన్నకొద్దీ తనకు సంబంధాలు రాసాగినయ్. అన్నీ గంతకుదగ్గ బొంతలుగా ఉండటంవల్ల తనేమీ చెయ్యలేకపోతూండేవాడు. క్రమంగా తన ఊహాలోకంలోంచి కిందికి దిగివొస్తూన్నా తనకొక తృప్తికరమైన సంబంధం కుదరలేదు. కనీసం మనసుకన్నా తృప్తి లేకుండా, ఇష్టంలేని – పెళ్ళి చేసుకొని, – తరువాత ఇష్టం కోసం బలవంతంగా పాకులాడినా లాభం లేకపోవచ్చు. అందుకనే యీ విషయంలో పొరపాటుపడటంకన్నా, అసలు దాని జోలికి పోకుండా ఉండటం ఎన్నుకోదగ్గది!

ఆడపిల్లల తండ్రులు తన చుట్టూ తిరిగి తిరిగి విసుగెత్తారు. తమ దృష్టిలో రత్నాల్లాటి తమ కూతుళ్లను ఒక్కదాన్నన్నా వివాహమాడలేదని వాళ్ళకు కష్టం కలిగింది. ఆ కడుపుమంటను వెళ్ళగక్కేందుకు "ముప్పై ఏళ్ళు వొచ్చినా పెళ్ళీ పెటాకులూ లేకుండా వున్నాడు. ఎంత భాగ్యం ఉంటే మాత్రం– ఎవరు చూచి సంతోషించనూ?.. అసలు స్త్రీ అవసరమే లేదేమో? ... యీ మొహానికి పెళ్ళికూడా దేనికీ?" ఇలా మాటల్ని విరివిగా ప్రచారం చేశారు.

చూడగా చూడగా – తన పెళ్ళి విషయం, తనకన్నా లోకానికే ఎక్కువగా పట్టినట్టు తోచింది. లేకుంటే, తన వివాహ విషయం లోకానికి చర్చించే అవకాశం కానీ, విమర్శించే అధికారం కానీ లేదు. కనీసం వీళ్లందరి కోసమైనా తను పెళ్ళాడక తప్పదా?

మొదటినుంచీ కాస్త ఉన్నతాభిరుచులు గలవాడు కనుక, చప్పున ఏ నీచ సౌఖ్యానికీ చెయ్యి జాపలేకపొయ్యాడు... కాని ఒంటరితనం మరీ దుర్భరమైనప్పుడు లోకంలోని ఇతర మానవులెంతోమంది అనుభవించే సౌఖ్యం అర్థమౌతున్నకొద్దీ, ప్రకృతి శాసించిన కామతృష్ణను చల్లార్చుకొని తీరవలసిన అవసరం వెన్నాడినప్పుడు, ఆ అవసరం భార్య ద్వారా తీర్చుకునే అవకాశం ఏర్పడేవరకన్నా, బదులు సౌఖ్యం కోసం చెయ్యిజాపక తప్పలేదు. ఎన్ని ఉన్నతాదర్శాలున్నా, ఎంత మంచి అభిప్రాయాలున్నా తను కూడా ఒక మామూలు మానవుడు. తను నివసించేది ప్రస్తుతం మనమంతా నివసిస్తూన్న యీ భూలోకం. ఇక ఆచరణ విషయంలో ఒక సామాన్య మానవుడికన్న తనకేం ఎక్కువ అవకాశాలున్నయ్యనీ? అంతకన్నా గత్యంతరం లేకపోవటం వల్ల యెవరైనా చెయ్యగలిగినపని, చేసే పనినే సారథి కూడా చేశాడంటే ఆశ్చర్యపడాల్సిందేమీ లేదు.

ఇందులో యింకో తిరుగుడు కూడా వుంది. లోకం తనను అపార్థం చేసుకో సాగింది. తనలో అసలు స్త్రీ వాంఛ లేదన్న దుష్ప్రచారం ప్రారంభమైంది. ఆ మాట చూచాయగా గ్రహించిన క్షణాన్నే, తన పురుషత్వాన్ని లోకానికి చాటవలసిన అవసరం ఏర్పడ్డది. తనను ఏ పనికోసం లోకం ప్రోత్సహించి వెంటతరిమి బాధిస్తోందో (దాని పర్యవసానం లోకానికి తెలియకపోవటం శోచనీయం!) దేనికొరకై తనను ఛాలెంజి చేస్తూ వుందో, ఆపని కాస్తా చేశాక కాని, తన మంట సగం చల్లారలేదు... ముందెప్పుడో వివాహమాడే అవకాశం ఏర్పడుతుందనే ఆశల్తో బ్రతకటం అతనికి మరీ దుర్భర మనిపించింది. ఒట్టి ఆశల్తోనే ఎవరు మాత్రం ఎన్నాళ్ళు బతకగలుగుతారు?

దీని ఫలితంగా తను నీలవేణి స్నేహాన్ని సంపాయించగలిగాడు. స్త్రీతోడి స్నేహం కోసం (దాన్నే ప్రేమ అనీ, కామం అనీ అనాలని మీకు వుంటే నాకేమీ అభ్యంతరం లేదు) పాకులాడే తనకు, తన ఆదర్శాలకు దగ్గర్లో వున్న స్త్రీ దొరకాలంటే, ఆ ప్రయత్నాలు చేసేందుకు తగినంత వ్యవధీ, ఓపికా తనకు లేవు. అందుకనే, తేలిగ్గా, మామూలు

బజారు వస్తువును కొనుక్కున్నట్లుగా వేశ్య అయిన నీలవేణి స్నేహాన్ని కూడా కొనుక్కున్నాడు. దొడ్లో కూరగాయలు ఉంటే బజారులో కొనుక్కునే అవసరం ఏముంటుందీ? అలాగే పని గడుపుకునేందుగ్గాను యీపని చెయ్యాల్సి వొచ్చింది... ఆమె వేశ్య ఐతే మాత్రమేం? భార్యలేని లోటును ప్రస్తుతం ఆమె తీర్చగలుగుతుంది... తన పురుషత్వాన్ని లోకం ఇక అపార్థం చేసుకోలేదు.

కాని తమాషా ఏమిటంటే, ఇప్పుడు లోకం తనను స్త్రీ వాంఛాహీనుడని అనటం మానేసింది. దానిస్థానే వేశ్య వలలో చిక్కుకున్నాడనీ, మరి పెళ్ళెందుకనీ, ఇంత తక్కువ అభిరుచులున్న మనిషేమా అనీ, ఇలాటి విమర్శల్ని సాగించింది.

సారథికి ఆశ్చర్యం కలిగింది. తను ఒక ప్రమాదాన్నుంచి తప్పించుకునేందుకు ప్రయత్నించి, అంతకన్న పెద్ద ప్రమాదంలోపడ్డాడు.

ఇప్పటికి సారథికి జ్ఞానోదయమైంది. లోకాన్ని సంతోషపెట్టే నిమిత్తం ఏపనిచేసినా దండగే. ఏ లోకమైతే తన ఆనందానికి అణా చందాకూడా యివ్వకుండానే, యీ అనవసరపు వ్యాఖ్యానాలు చేస్తుంటుందో, ఆ లోకానికి భయపడుతూ తన ఆనందానికి నీళ్ళధార వొదులుకోవటంకన్నా బుద్ధి తక్కువపని లేదు. ఇక్కడ చిన్నప్పుడు చదువుకున్న గాడిదా, ముసలివాడూ, వాడికొడుకూ ఆ కథ గుర్తుకొచ్చింది. లోకం ముఖంలో నవ్వి తన పనిని నిరాటంకంగా సాగించటమే ఎన్నుకోదగ్గది. యెన్నో దాంపత్యాలకన్నా, నీలవేణితో తను సాగిస్తున్న సంఘం ఒప్పని యీ దాంపత్యమే అనేక రెట్లు నయమన్న సంగతిని ఆలోచించేందుకు మాత్రం లోకం ఒక్క క్షణం కూడా ఆగదు...

ఒకటి మాత్రం నిజం. ఇష్టం ఉండి కానీ, తన అభిరుచులు తక్కువ జాతికి చెందినవని కానీ, యీ నీలవేణిని తను ఆశ్రయించలేదు. అంతకన్న మంచివాళ్ళు, ఏ కులకాంతన్నా ఉల్ఫాగా లభ్యమయ్యే పక్షంలో, యీ నీలవేణి ఎవడిక్కావాలీ? అలాటి ఛాన్సు ఏదైనా తనకు దొరికితేకాని, తన అభిరుచిని పూర్తిగా లోకానికి తెలియజెప్పే అవకాశం ఏర్పడదు.

ఆరు నెలలు తిరిగేటప్పటికి ఈ ఉంపుడుకత్తె వ్యవహారం కూడా నషాళం అంటింది. తను ఆమెకు సగం జీతాన్ని ధారపోస్తున్నాడని కాదు – భార్యకైతేమాత్రం యేమీ ఖర్చు కాకుండా వుంటుందా? భార్యకైతేమాత్రం బజారులో వస్తువు తక్కువ ధరకు దొరుకుతుంది కనుకా? ప్రణయ కథలో అమూల్యభావాలూ, అద్భుత ఆశయాలూ నీలవేణి వల్ల తీరటంలేదనీ కాదు. కేవలం – తనకొక భార్య లోకంలో ఇతర భార్యల్లాంటిది ఉంటే చాలనిపించింది. ఒక పరాయి వస్తువును వాడుకుంటూన్నదానికీ, స్వంత వస్తువును వాడుకునేప్పుడు ఉండే తృప్తికీ ఉండే భేదంలాంటిది. లోకం దృష్టిలోలాగే, తన దృష్టిలో కూడా లోకానికి అత్యున్నత స్థానం లేదు (తను కూడా, తను అనే లోకంలోని ఒక మనిషేగా! ముఖ్య స్నేహితులందరూ తనను పెళ్ళి చేసుకోమనే

సలహాలివ్వటం మరీ ఎక్కువైంది. నీలవేణి మైకంలో తను నిజంగానే పొరపాటుపడుతూ ఇలాగే సాగిపోతున్నాడేమోననిపించింది. పెళ్ళంటే యేమిటో తెలియని తన జీవితానికి అదొక్కటే గొప్ప లోటనిపించింది.

యీ ఊహ బాగా పునాదులు వేసుకునేప్పటికి సారథి వయస్సు ముప్ఫై రెండేళ్లు. అద్దంలో చూసుకున్నప్పుడు 'ఇంత ముదురు బ్రహ్మచారిని; నా కెవరు పిల్లనిస్తారూ?' అనిపించేది. సమయమంతా మించిపోయినట్టు తోచేది. చేతులారా అనేక రసమయ ఘట్టాల్ని నాశనం చేసుకున్నట్టు బాధపడేవాడు. యీ ఒక్క సత్యాన్ని గ్రహించేందుకు ముప్ఫై రెండేళ్ళు!

తన ప్రస్తుత పరిస్థితిని చూసి తనకు పిల్లనిచ్చేవాళ్ళే లేకపోలేదు. కాని, ఆ పిల్లలందరూ పదహారూ, పదిహేడేళ్ళ లోపువాళ్ళు. యీడులో దాదాపు రెట్టింపు భేదాన్ని పెట్టుకొని, ఆ పిల్లల జీవితాల్ని నలిపెయ్యటానికి అతని మనసొప్పలేదు.

అదీకాక, కొంతకాలం మామూలుగా స్నేహంచేసి ఒకళ్ళనొకళ్ళు అర్థం చేసుకుంటే సుఖపడొచ్చునే విషయంమీద అతనికి గాఢ నమ్మకం. కాని యీ హిందూ సమాజంలో, ఏ తండ్రి; యీడులో వున్న తన కూతురితోడి ఏకాంత సంభాషణలకు ఒప్పుకొని, తనను నమ్మి ఆ వ్యక్తిగత స్వాతంత్ర్యాన్ని ప్రకటించి తన కా మహదవకాశాన్ని కల్పిస్తాడు?... ఏమైనా నీలవేణి స్నేహాన్ని వొదిలించుకొని పెళ్ళి ప్రయత్నాలు స్వయంగా చేయాలనుకున్నాడు. ఏడ్పులూ, ఊరడింపులూ, మంగళహారతులూ మొదలైనవన్నీ సక్రమంగా జరిగాక కాని ఆమె వొదలలేదు; చేసుకున్న భార్య కాకపోవటంవల్ల అంత పెద్ద కష్టమనిపించలేదు.

2

ఇలాగే బాధపడుతూన్న సమయంలో అతనికి సత్యవతి పరిచయమైంది. తను ఇల్లు మార్చి వాళ్ళింట్లో అద్దెకు ఉండటమే తనకు పట్టబొయ్యే అదృష్టానికి (?) పునాది. తనలా ఆమె కూడా ఇరవై ఏడేళ్ళ దాకా పెళ్లి చేసుకోకుండా ఉండిపోయింది. మొట్టమొదటిసారి తను ఆమెను చూసినప్పుడే తన కోసమే, తనలాగే ఆమె కూడా వివాహమాడకుండా జీవితంలో వేచి కూర్చున్నదేమో ననిపించింది.

ఆమె బాగా చదువుకున్నది. అందమైనది. మంచి సంగీతం పాడుతుంది. మంచి నాగరికతకు (కనీసం తన అభిరుచులకు తగ్గది!) అలవాటుపడ్డ మనిషి. సన్నగా, నాజూగ్గా పొడుగ్గా వుంటుంది... మెరిసే కళ్ల నుంచి విజ్ఞానకాంతులు వెలికి ఉరుకుతూంటవి. ఎంతో ఉత్సాహంగా, జీవితమంతా ఆనందమే నన్నట్టుగా నవ్వుతూ ఉంటుంది... ఒక్క మాటలో ఆమె తన స్వాప్నికసుందరి!... యీమె తోడి దాంపత్యంలో స్వర్గసౌఖ్యం ఇమిడివుందని తను గాఢంగా నమ్మాడు. ఆమె ఉన్నత భావాలూ, విశాల

హృదయమూ, మనిషిని అర్థం చేసుకోగల మనస్సూ తనకు ఎంతో నచ్చినయ్. లేకుంటే, ప్రస్తుతం పరపురుషుడైన తనతో ఇంత చనువుగా తన కుటుంబంలోని ఒక ముఖ్య బంధువుడల్లే చొరవగా మాట్లాడుతూంటుంది! (ఇలాగే ఇతర యువకులక్కూడా ఇలాటి అవకాశాన్ని ఇచ్చి ఉంటుందేమోననే అనుమానం సారథికి ఎన్నడూ కలగకపోవటం నా తప్పు కాదు!) ఆమెతోపాటే, ఆమె ముసలి తండ్రి భావాలు కూడా ఆకాశంలోనే విహరిస్తూండటం వల్ల, సారథికి మొత్తం కుటుంబమే (వాళ్ళ స్వంత మేడను తను ఎంత మెచ్చుకున్నా దానికన్న కూడా) నచ్చింది. ఆమె ఆర్థిక పరిస్థితి కూడా విచారించదగ్గదే! అర లక్ష ఆస్తికి ఆమె ఒక్కతే వారసురాలు కావటంవల్ల. నీచాభిప్రాయాలకూ, సామాన్య మానవుల తక్కువరకం అభిరుచులకూ ఆమె యెప్పుడూ లొంగదు.

వారం రోజులు తిరక్కుండానే తన అభిప్రాయాలకూ, ఆమె అభిప్రాయాలకూ చాలా సామ్యం వుందనే విషయాన్ని గమనించాడు. అందులోనూ మొట్టమొదటి చూపులనుంచీ, 'ఇంప్రెస్' ఐనవాడు అలాటి విషయాల్ని గ్రహించేందుకు యెక్కువ కాలాన్ని వృథా చేయనక్కరలేదు. ఈమెను భార్యగా చేసుకోవాలనే నిశ్చయం అధికమైంది. ఆమె ప్రణయభిక్ష కోసం వెంటబడ్డాడు – ముందు ఆమెను ఒప్పించి, తరువాత ఆమె తండ్రిని అడిగి చూద్దామని. యెందుకంటే, తనకు తెలిసినంతవరకూ తన వివాహ విషయంలో సత్యవతికి పూర్తి స్వాతంత్ర్యం వుంది.

హృదయమారా ప్రేమించిన పురుషుడు చేసే ప్రతిపనీ చేశాడు. (కాలేజిస్టూడెంటు కాకపోవటంవల్ల ప్రణయలేఖలు రాయటమూ, భావకవి కాకపోవటంవల్ల కావ్యాలు రాయటమూ తప్ప....) ఆ దృశ్యాలు చూస్తే మాత్రం ఆమె నిజంగా అతని భార్యేననిపించింది. ఆమె మాత్రం అతను ప్రకటించే అనురాగాన్ని చూసి ఊరుకునేది. తనను మోసగించేందుకే అతను యీ పనులన్నీ చేస్తున్నాడన్నట్టు కనిపించేది ఆమె ప్రవర్తన... లేక ఇలాటి దృశ్యాలకు ఆమె బాగా అలవాటుపడన్నా ఉండాలి. సారథి మాత్రం మోతాదు చాలదేమోననే అనుమానానికి గురవుతూ ఇలాగే ముందుకు సాగిపోవటంకన్నా మరి గత్యంతరం లేదనుకుంటూండేవాడు.

కాని ఓర్పుకు కూడా ఒక పరిమితి వుంది. ఎంతకాలం యీ సేవలు చేసేట్టూ? ఇలా సేవలు చేయించుకోవటం ఆమెకు సరదా ఐతే, తన భార్య అయాక వాటిని మళ్ళీ మొదలుపెట్టి, ఆమె సరదాను భర్తవిధిగా తీసుకొని సాగించవచ్చు. తపస్సుకు కూర్చున్నవాడిక్కూడా విసుగుపుట్టక తప్పదాయె. ఇప్పటికే చాలాకాలం వృథాపోయింది. విచారపడేవాడికి, యీ విధంగా ఒట్టి ఆశలతో మరికొంత కాలం వృథాపోతుంటే ఆ విచారం ద్విగుణీకృతం కాక తప్పలేదు.

తన ప్రశ్నలకు ఆమె ఎప్పుడూ సరైన జవాబు చెప్పలేదు. ఆ మాటలు తప్పించి ఊరుకొనేది. విషయం ఇంకా పక్వం కాలేదేమోనని తనుకూడా పస్తాయించేవాడు. ఎందుకంటే ఆ పరిపక్వఫలం ఎందుకూ పనికిరాకుండా పోతుందన్ భయమొకటి ఏడ్చిందిగా!.. రానురాను అసలు ఆ ఫలం పరిపక్వం కాదేమోనన్నంత అనుమానాని క్కూడా గురి చేసింది.

ఆమెను పూజించటం మొదలుపెట్టి ఇప్పటికి నాలుగు నెలలు - నూట ఇరవై రోజులు - దాదాపు మూడువేల గంటలు. (నిద్రలోకూడా ఆమె ధ్యాసే కనుక, మొత్తం కాలాన్నంతా లెక్క వేసుకోవాల్సిందే!... అసలు జీవితం మొట్టమొదటి నుంచీ ఇప్పటివరకూ తన కాలాన్నింతట్నీ ఆమె కోసమే వృథా చేసినంత భారంగా తోచింది. తన మనశ్శాంతిని పూర్తిగా భగ్నపరుస్తూన్న యీ విషయాన్ని ఇంకా పాతరెయ్యటంవల్ల లాభం లేదని తేల్చుకున్నాడు. యీ రకం ఎండమావు ఆశల్తో, మోసంతో తను ఇక బాధపడలేడు. యీ డొంకతిరుగుడు మార్గాలన్నీ వొదిలి, ముసుగులో గుద్దులాట వ్యవహారాన్ని బైటికిలాగి, ఐసాపైసా తేల్చుకోవటానికి దృఢ నిశ్చయుడయ్యాడు.

రంగానికి ఉపక్రమించి ఎలాగో సంభాషణలోకి దింపగలిగాడు.

"అసలు జీవితంలోనే వివాహమాడవా?" అన్నాడు. ఆ సంగతి తేల్చుకుంటే, తనకే కాకుండా తన వెనుకవాళ్ళకు కూడా ఎంతో శ్రమను తగ్గించి పెడదామని.

"ఆ సంగతి నేనెలా చెప్పనూ? జీవితమంతా యీ ఒక్కనాటితోనే అంతమవ బోవటంలేదుగా?"

ఆమెలో కొంత తలబిరుసుతనం ఉన్నట్టు తను ఎరుగు. ఇంతవరకూ తను అలవాటుపడే ఉన్నాడు, ముందుముందు క్రమంగా దారికి లాక్కురాగలననే ధైర్యం అతనికి వుంది. అందుకనే విసుగులేకుండా తంటాలుపడుతూ వొచ్చాడు.

"ఏదో ఒక రకం అభిప్రాయం లేకుండా గుడ్డిగా నడవటంలో అర్థం వుండదు."

"బహుశా చేసుకుంటానేమో?"

మొదటి సమస్య సగం కరిగిందనిపించింది.

"ఎవర్నీ?" అన్నాడు, రెండో ప్రశ్నగా.

"నేనెలా చెప్పగలనూ? నన్ను హృదయపూర్వకంగా ప్రేమించేవాణ్ని."

దొరికిన కాస్త అవకాశాన్నీ ఉపయోగించుకు తీరాలనుకున్నాడు.

"నీకు తెలుసు.... నాలుగు నెలలుగా నీ ప్రణయభిక్షకోసం నీ ముందు మోకరించి ఉన్నానని."

"నువ్వా?" అందామె, ఆ విషయాన్ని కొత్తగా వింటున్నట్టు.

అతనికి కోపం వచ్చింది. యిన్నాళ్ళ నుంచీ తనుపడ్డ కష్టమంతా వృథా ఐపోయిందనీ, తన మనస్సును ఇన్నాళ్ళుగా ఆమెకు అర్థం చేయలేకపోయాననీ, అంతకన్నా ఆమె అర్థం చేసుసుకునేందుకు ఎందుకు ప్రయత్నించలేదా అనీను. కోపాన్ని ప్రకటించటంవల్ల అసలుకే మోసం వస్తుందేమోనని తమాయించుకున్నాడు.

"ఇందులో ఆశ్చర్యానికి తావేమీలేదు సతీ. అలా వున్నట్టయితే నువ్వు గొప్ప పొరపాటు చేస్తున్నావనేందుకు సందేహంలేదు" అన్నాడు.

"సరేలే... ఆ సంగతిపోనీ... కానీ...."

తెలిసివుండే తెలియనట్టు నటిస్తోందని అతనికి తెలిసిపోయింది. యీ సమయాన్ని పోనిస్తే మరిలాభం లేదనికూడా అర్థమైపోయింది.

"పోనిచ్చేందుకు వీల్లేదు... నేను చెప్తున్నాను. నిన్ను పెళ్ళాడితే నా జీవితానికి మంచి భావి వుంటుందనే నమ్మకం నాకు వుంది..."

"భావేం ఖర్మం? పెద్ద చెరువే!" అని ఆమె హేళనగా నవ్వి వూరుకుంది.

ఇంకే సమయంలోనైనా తను ఆ హాస్యాన్ని అనుభవించేవాడు. కాని ఇక్కడ పిల్లికి చెలగాటమూ, ఎలక్కు ప్రాణసంకటంగా వుంది.

"వేళాకోళం కాదు సతీ! నేను జీవితంలో ఎవర్నన్నా ఆత్మశుద్ధిగా ప్రేమించి వుంటే అది నిన్నే!"

"ఐతే యీ ముప్పైరెండేళ్ళ నుంచీ ఎవర్నీ ఎప్పుడూ ప్రేమించి వుండలేదా?"

కాస్త దారికి వొచ్చిందని నమ్మాడు-

"లేదు, ఆ సదవకాశం నా కెప్పుడూ కలగలేదు."

"దీని అర్థం, నీ కసలు ప్రేమ అంటే ఏమిటో తెలియదు. ముప్పై రెండేళ్ళ నుంచీ కళ్ళు మూసుకొని కూర్చున్నవాడికి ప్రేమంటే అర్థం కాకపోతే, మరికొంత కాలం ప్రయత్నించాల్సి వుంటుంది. ఇక అవకాశాలంటావా, పైన ఆకాశం ఎప్పుడూ నిశ్చలంగా ఎలా వుందో, కింద యీ భూమిమీద అవకాశాలు కూడా ఎప్పుడూ వుండనే వున్నవి-"

యీ రకం విమర్శన అతన్ని మరీ రెచ్చగొట్టింది. కాని నిలువ తొక్కుకున్నాడు, అవసరంకొద్దీ.

"నన్ను అపార్థం చేసుకోవోక. హృదయం విప్పి మాట్లాడే మాటల్ని హేళన చేయవోక" అన్నాడు.

"నీ కసలు ప్రేమంటే తెలియకపోవటం నిజం; నిజం మాట్లాడితే నిష్ఠూరమా?"

"నే నంటే నీ కసలు ఇష్టమేనా?" అన్నాడు, సంభాషణను ఇంకో మార్గానికి లాగుతూ.

"ఇష్టమైతే మాత్రం ఏం లాభం? ప్రేమలేకపొయ్యాక?"

ఇష్టానికీ ప్రేమకూ ఎంతదూరమో సారథికి జీవితంలో ఎదురవని సమస్య. 'నాకు మైసూర్‌పాక్ అంటే ఇష్టం' అనే దాన్ని 'మైసూర్‌పాకును నేను ప్రేమిస్తున్నాను' అనటం తప్పని తెలుసు కనుక, రెండూ ఒకటి కాదని మాత్రం అర్థమైంది. సంభాషణ ఇరుకునపడ్డది. ఇక ఆమె చేతనే మాట్లాడించటం తనకు శ్రేయస్కరమని తోచింది.

"అసలు ప్రేమంటే నీ ఉద్దేశం ఏమిటి?" అన్నాడు ఎదురు ప్రశ్న వేస్తూ.

"అగ్ని పరీక్షలకు నిలబడగలిగేది-"

"ఒప్పుకున్నాను, ఇన్నాళ్ళ నుంచీ నన్ను యీ దృష్టితోనే పరీక్ష చేస్తూ ఉండి ఉంటావు. నీకు బహుశా నచ్చి ఉండను... అదంతా అలా వుంచి, ఇప్పుడేం పరీక్ష పెడతావూ?"

'నేను పరీక్ష పెట్టేదేమిటి? నీకు నువ్వయి రుజూ చేసుకోవాలి.'

"ఎట్లా? నువ్వేదన్నా పనిచెప్తే, నేను చెయ్యలేకపోతే అప్పుడూ...!"

"నీ కర్థంకాలేదు. నా కోసం ఏదన్నా త్యాగం చెయ్యగలవా?"

"ఓ! ఎందుకు చెయ్యలేనూ? ఏదైనా చేస్తాను.... ఆ మాత్రం చెయ్యలేనంత-"

"నీ ఉద్యోగానికి రాజీనామా ఇస్తావా?"

"ఓ!" అన్నాడు తొందరగా, రెండో ప్రశ్నకు కాచుకుకూర్చున్నవాడల్లే గుడ్లు మిటకరించి.

"ఇతే ఇచ్చిరా... తరువాత చెప్తాను."

ఒక్క క్షణకాలం సారథి గుండెకాయ ఆగిపోయినట్లనిపించింది. తను పన్నెండేళ్ల నుంచీ చెమటోడ్చి చేసుకుంటూన్న యీ ఉద్యోగాన్ని నాలుగు నెలల క్రితమే జన్మించిన యీ ప్రేమకోసం బలిపెట్టటమా! తరువాత, ఇతర అస్తిపాస్తులేమీ లేని తను, ప్రణయభిక్ష మానేసి మామూలు భిక్షాటనానికి బయలుదేరవొద్దూ? ఏదో చేస్తానని మాటవరసకైతే అన్నాడు కాని, నిజంగానే చెయ్యమంటే ఒకవేళ చేసినా, తను ఫకీరు వేషంలో తయారయ్యాక చెప్తుందట!.... ఇదా పరీక్ష!... అతని ముఖం పాలిపోయింది.

"ఏం, యీ పరీక్షకే తట్టుకోలేకపొయ్యావేం? మన ప్రేమ అంటే అల్లాటప్పా గోంగోర అనుకున్నావా? చూడు ఆ ఫొటో చూడు."

ఆమె చెప్పే ఫొటో ఒక యువకుడిది. చాలారోజుల్నుంచీ చూస్తున్నాడు. కాని, దాని వెనుక, తెల్లనిగోడ ఉన్నదని మాత్రమే అతనికి తెలుసు. ఇప్పుడు ఆమె మాటల్ని

బట్టి గోడ వెనుక - దానికి సంబంధించిన ఒక కథ కూడా ఉండి వుంటుందనే అనుమానం తోచింది.

అతని మౌనాన్ని లెక్కచెయ్యకుండా ఆమె మాట్లాడసాగింది "అతను నన్ను ప్రాణసమానంగా ప్రేమించాడు ఒకప్పుడు..."

"నేనూ ప్రేమిస్తున్నానుగా? నా ఫొటో సంగతి అవతల పెట్టి, నాకు మాత్రం అలాటి గౌరవంలో సగభాగం ఎందుకు ఇవ్వవూ?" అన్నాడు కొత్త ఆశతో...

"నీ సంగతి తరువాత చూద్దాం.... అసలు అతని సంగతి విను. కాలేజీలో చదువుకునేప్పుడు అతను నువ్విప్పుడు కోరే ప్రణయభిక్ష కోసం నాలుగేళ్ళు యాచించాడు. నీలా నాలుగు నెలలకే విసుగెత్తలేదు. అతను మాటిమాటికీ రాసిన ప్రణయ లేఖల్ని చదివి పాతభోషాణంలో వేసేదాన్ని. స్టోర్ రూంలో వున్న భోషాణమంతా ఆ సాహిత్యంతోనే నిండి వుంది... నాలుగేళ్ళు-" అని బొటనవేలు ముడిచి ముంజేతిని చూపుతూ సాగించింది - "నాలుగేళ్ళకూ్కడా నేనేమీ సరైన జవాబు చెప్పలేదు. అసలు నీమాత్రం అవకాశం కూడా అతనికి ఇవ్వలేదు. తన ప్రేమను అంగీకరించకపోతే ఆత్మహత్య చేసుకుంటానని కూడా ఉత్తరాలు రాశాడు... ఆ లేఖల్ని నేను నమ్మలేదు... చివరకు ఆ ప్రేమ విఫలమైనందుకు, రైలుకిందపడి ఆ ప్రేమకు తన ప్రాణాన్ని కానుకగా అర్పించాడు. ప్రేమ అంటే అదీ!"

ఐతే తనను ఉద్యోగానికి రాజీనామా ఇమ్మన్నది బుల్లి పరీక్షన్నమాట! లేకుంటే ప్రాణాన్నే వొదులుకోమనేది. ప్రాణం తనదికాదు కనుక దాన్ని ఏమైనా చెయ్యమంటుంది. పోతే ఆ ప్రేమ బికారిగాడు చచ్చాడంటే వాడొక వెధవై ఉండాలి. వాడు తన ప్రేమను సాధించలేకపొయ్యాడు. ఆ అపజయం పొందేందుకు తనే లోకంలో మొదటి వాడనుకొని ఉంటాడు. ఆ ప్రేమకు తన ప్రాణాన్ని అర్పించి, దాని విలువను ఒక నిండు మానవప్రాణికి జత చేశాడు. బ్లాక్ మార్కెట్ రేటును సృష్టించాడన్నమాట. వాడెవడో చేశాడని తనను కూడా చెయ్యమనటంలో అర్థం లేదు... యీామెకు పిచ్చి యెక్కలేదు కదా!

"వాడి ప్రేమ తగలబడ్డట్టే వుంది!" అన్నాడు కోపాన్ని వెళ్ళగ్రక్కుతూ.

"వాడే నిజంగా ప్రేమించాడని నీకు తోచటంలా!"

"పోనీ వాణ్నే పెళ్ళి చేసుకోలేకపొయ్యావా, నా శ్రమంతా తప్పేది."

"చచ్చిపొయ్యాడుగా! లేకపోతే..."

"ఆత్మహత్య చేసుకుంటానని ఉత్తరం రాసినప్పుడన్నా ఒప్పుకోకపొయ్యావా?"

"నేను అదంతా నిజం అనుకున్నానా?"

"వాడు బతికి ఉండగా సూది మోపే అవకాశాన్ని కూడా ఇవ్వలేదు, చచ్చాక ఎంతైనా ఇచ్చేందుకు సిద్ధపడ్డావన్నమాట! అంటే తీరా ప్రేమను రుజూ చేశాక విచారించావన్నమాట?"

"అన్నమాటేమిటి? నిజంగానే విచారించాను."

"ఇంకేం! వాడి దయ్యాన్నన్నా పెళ్ళాడి ఉండాల్సింది. నువ్వొక రాక్షసివి. వాడి ప్రేమ విలువనే కనుక నువ్వు నిజంగా గ్రహించే వుంటే – వాడు ఇచ్చుకున్న విలువ నువ్వు కూడా ఇచ్చుకొని ఉండాల్సింది.. అదంతా అలా వుంచి ఆ రకం ప్రేమ నాకు అక్కర్లేదు. ఒకవేళ నువ్వు చూపుతానంటే నాకేమీ అభ్యంతరం లేదు. ఎవరిమీదనైనా సరే. కాని ఒక్క సలహా, నీ ప్రేమను లోకానికి రుజూ చేసేందుకుగాను ప్రాణాన్నే అర్పిస్తున్నట్టు ముందుగానే ఒక ఉత్తరాన్ని రాసి వుంచటం, నీ చుట్టుపక్కలవాళ్ళందరికీ క్షేమకరం... నీ బుర్రలో ఆ పిచ్చివాడు కల్పించిన ప్రేమ విలువతోనే ప్రతివాణ్నీ కొలుస్తూ నీ ఆదర్శాన్ని పాటించుకుపోతూండు... నీకూ, నీ ప్రేమకూ ఇదే చివరి సలాం!"

సారథి బైటపడ్డాడు. గొప్పబరువేదో తల మీంచి తొలిగిపోయినట్టనిపించింది... ప్రాణాంతకమైన యీ ప్రేమకన్నా, ఆ నీలవేణి చక్కగా నటించే ప్రేమే ఎన్నుకోదగ్గది. దాన్ని ఆశ్రయిస్తే కలిగే ఆనందానికి, కనీసం వందరెట్ల విచారమన్నా ఇక్కడ కలిగి వుంటుంది.

ఆ చీకట్లో నీలవేణి ఇల్లు వెతుక్కుంటూ సారథి చకచకా నడవసాగాడు.

– సెప్టెంబరు *1947*